

Różnorodność dialogowych procesów poznawczych
The diversity of cognitive processes in a dialogue

Celem artykułu jest propozycja ujednoczenia formalnego opisu procesów poznawczych odbywających się w trakcie dialogu w taki sposób, aby możliwa stała się analiza podobieństw i różnic między tymi procesami. Formalne systemy dialogowe dzielą się na dwie podstawowe klasy czy paradygmaty modelowania komunikacji w zależności od tego, jakiego rodzaju kognitywny proces jest przedmiotem opisu danego systemu. Pierwszy z paradygmatów polega na konstruowaniu zestawu reguł dialogowych na wzór logiki dialogowej Lorenzena (1978), zgodnie z którymi gracze wspólnie dążą do wykazania (dowodzenia) tautologiczności formuły. W takim przypadku będziemy mówili, że system opisuje dialogi formalne i formalny proces poznawczy polegający na dowodzeniu tautologiczności. W ramach drugiego paradygmatu dąży się do zbudowania systemu, wzorującego się na dialektyce formalnej Hamblina (1970), w którym „symuluje się” rzeczywistą praktykę komunikacyjną. W dialogach opisywanych przez te systemy, gracze przeprowadzają poprawną argumentację, tzn. argumentację, która spełnia określone postulaty racjonalności jak np. nie popełnianie błędnego koła w uzasadnianiu. W takim przypadku będziemy mówili o naturalnym dialogu i o naturalnym poznawczym procesie argumentacji.

Słowa kluczowe:

formalne systemy dialogowe, dialektyka formalna, logika dialogowa, dialogowe procesy poznawcze, poznawczy proces argumentacji, poznawczy proces dowodzenia

The diversity of cognitive processes in a dialogue

The aim of the paper is to propose a unified formal account of dialogical cognitive processes so that it allows the analysis of similarities and differences between those processes. Formal dialogue systems constitute two basic categories or paradigms of modelling communication depending on what cognitive process is described by a given system. The first paradigm consists of designing a set of dialogue rules in a similar manner to Lorenzen's dialogue logic (1978), and according to which players jointly aim to show (prove) the validity of a formula. In such cases we will say that the system describes formal dialogues and the formal cognitive process of proving the validity of a formula. The second paradigm focuses on building a system similar to Hamblin's formal dialectics (1970), which "simulates" the real-life communication practice. In the type of dialogues described by those systems, players perform "good" argumentation, i.e. argumentation which fulfils certain requirements of rationality such as e.g. the requirement of not committing a fallacy of circular reasoning (begging the question). In such a case we will be speaking of a natural dialogue and a natural cognitive process of argumentation.

Keywords: formal dialogue systems, formal dialectics, dialogical logic, dialogical cognitive processes, cognitive process of argumentation, cognitive process of proof

Olena Yaskorska
Instytut Filozofii i Sociologii, PAN
OYaskorska@gmail.com

Katarzyna Budzyńska
Instytut Filozofii i Socjologii, PAN
School of Computing, University of Dundee
budzyska.argdiap@gmail.com

Marcin Koszowy
Katedra Logiki, Informatyki i Filozofii Nauki
Uniwersytet w Białymstoku
marcinkoszowy@gmail.com